

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש 'בית יהושע'
רחוב מנחת יצחק 2
עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג
ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א
יום שני פרשת מקץ | כ"ה בסליו תש"פ

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105

www.kolhalashon.com

**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון
03-6171111**

**להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון
www.kolhalashn.com**

נמשיך בס"ד בביאור קרובץ לרבי אלעזר הקליר 'אעדיף כל שמונה' שנהגו לאומרו במדינות אשכנז ביום א' דחנוכה בחזרת הש"ץ, כמבואר במהרי"ל. והוזכר באור זרוע, הגהות מימוניות, שבלי הלפט ועוד. ומשום מה לא נשאר פיוט זה ברוב הסידורים, לעומת הפיוט דפורים 'ויאהב המלך' שכן נהגו לאומרו עד היום.

גרה העלת ארנבת, בגזירותיה זאת מענבת, באור נר בברור חיל אום ברית מזנבת, וכל נמצא מל באף מזנבת, עד עיר וקדיש קדיש העיר בזאת חנוכה - ברוך האל הקדוש

כתוב בתוה"ק ד' חיות טמאות, שפן גמל וארנבת שכתוב בהם 'כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס', והרביעי הוא החזיר שמפריס פרסה אך אינו מעלה גרה. ומבואר במדרש שהם כנגד ד' המלכויות, גמל כנגד בבל, שפן מדי, ארנבת יון, ובשלשתם כתוב 'כי מעלה גרה הוא', ופי' במדרש כי בבל יצא ממנה זמירות ותשבחות ע"י שירת נבוכדנצר, שכתוב בגמ' שאלמלא בא מלאך וסטרו על פיו, היה מגנה שירות ותשבחות שאמר דוד המלך ע"ה, ועל דבריו בני רוב הפיוט 'יה רבון עלם ועלמאי', ולכן הוא מעלה גרה שיוצא מפיו קולות נאים. וכן השפן שהוא מדי, היו כורש הפרסי וחמיו ריוש, גם הם היו מקלסים להקב"ה, והכריז כורש שיבנו בית המקדש וכתוב עליו שהוא מלך כשר, לכן גם הוא נקרא מעלה גרה. וכן יון שאלכסנדר מוקדון הראשון ממלכי יון, היה משבח את הצדיקים חכמי ישראל, וכיבד את שמעון הצדיק ושיבח אותו, וכן תלמי מלך יון היה משבח את חכמי ישראל לאחר שראה ששבעים זקנים תרגמו התורה בשוה, וכמובא ביוסיפון. אבל החזיר גרה לא יגר, חזיר הוא הגלות הרביעי ארום, אינו מעלה גרה, אף שהוא מפריס פרסה, אדרבה זהו סימן יחיד שיש לו, רק כדי לשקר ולרמות, איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו, אבל באמת גרה לא יגר, מעולם לא אמר דיבור טוב לא על הקב"ה ועל על הצדיק.

עוד פירוש יש במדרש שלשון מעלה גרה הוא כמו גרירה, שאחר הגמל נגרר עוד מלכות השפן, ואחר השפן בא הארנבת, ואחר ארנבת בא קליפת החזיר, אך לאחר מלכות החזיר עשו, לא יגרור עוד מלכות רעה, כי יבא משיח צדקנו במהרה בימינו.

וזה שאמר הקליר, גרה העלה הארנבת, זאת מענבת וקושרת את ישראל בגזרותיה שבטלו קדושת הנשואין וגזרו על ברית, עי"ז קשרו וחנקו את בני ישראל. ובגמ' בבלי סנהדרין וירושלמי כתובות כתוב דבר והיפוכו, [ובתוס' כתוב שפיוטי הקליר הם ע"פ הירושלמי]. בסנהדרין דף ל"ב כתוב שבקשו בני ישראל לעשות חתונות ובריתות בסתר שלא ידעו המלכות, לכן עשו סימן, אור הנר במקום שנקרא ברור חיל, זה היה להם סימן 'משתה שם משתה שם', קול ריחיים במקום שנקרא בורני, זה סימן שיש שם ברית, שבוע הבן. ובירושלמי בכתובות כתוב הסימן הפוך, וכן נקט כאן הקליר, באור נר, בברור חיל, אום האומה ישראלית, עושה שם ברית בגנבה ובסתר. ובאות ו' להלן מזכיר קול הריחיים כסימן על הברית, כסימני הירושלמי ולא כבבלי. ובספר מראה הפנים על הפני משה בירושלמי, ביאר שלאחר שתפסו חיילי המלוכה את סימני ישראל, עמדו ישראל והחליפו הסימנים, ונמצא שהבבלי והירושלמי אינם חולקים במציאות, אלא שהיה תקופה כך ותקופה כך.

וכל מי שנמצא שמל את בנו, היו מזנבין אותו בחרון אף, מלשון וזנב כך כל הנחשלים, רש"י פי' שני פירושים, אחד שהרגו את החלשים, והשני שחתכו מילות וזרקו, הרי שזינוב גם לשון הריגה בפשטות. עד שבא עיר וקדיש היינו מלאך, וכן כתוב שבני מתתיהו ראו מלאכי מעלה הולכים לפניהם, צבא השמים באו לסייע להם. וכן מביא הכוזרי בשם יוסיפון שראו בירושלים מראות מופלאות ומבהילות ככוכבים לוחמים זה בזה, ופתרו חכמי ישראל שמן השמים נלחמו עבורם הכוכבים במסילותם, כמובא במלחמת סיסרא.

נמשכו הגזרות עד שנתעורר כביכול הקב"ה מלמעלה לעזור להם. כי מלכות יון נמשכה ק"פ שנה, בימי אלכסנדר לא היו צרות רבות, אחריו נתפשטו ד' מלכויות שגזרו כמה וכמה שנים גזרות נוראות, תיבעל לטפסר תחילה וכו', והיו שנים שהיה נרמה כאילו יש שינה ח"ו, עד שבחנוכה ראו כי הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

או י"ל שמדובר על הכה"ג שנרמה כפני מלאך, וכשהיה נכנס ביוה"כ לפני ולפנים לא היו לו פני אדם אלא נתהפך למלאך, כמבואר בירושלמי ובברית מנוחה, ולכן נקרא הכה"ג 'עיר וקדיש', שהוא קדוש ונרמה כמלאך, עד שהכה"ג נתעורר הוא

א וכוונת שמו של תלמי מלך יון ארנבת שמה, וחכמי ישראל שינו וכתבו צעירת הרגלים שלא יחשוד בהם שצחקו מאמו.

וכתוב ביוסיפון שהעולם היה עומד ומתמיה על נבואתו של דניאל, שעמד מאה וחמשים שנה קודם לכן, וניבא על אלכסנדר מוקדון שיכבוש את כל העולם, ואחר מיתתו תתחלק המלכות לארבעה. וכן הוה. ולכן היה תלמי מחבב חכמי ישראל ונתן להם מתנות בכבוד וגדולה. ולכן ביקש לתרגם התורה יוונית. אלא שזו עצמה צרה נוראה לתרגם התוה"ק יוונית.

ובניו בחנוכה ונלחמו ביוונים ובמתיוונים. וכל זה בברכת האל הקדוש, שהזכירו גזרת ביטול מצות מילה שזה עיקר קדושת ישראל.

דרשה מדובעת ראשים. כעקרב משרצת קצוצים שישים, סגרה בכלא שבועים ישישים, להליץ בלעז גלילי תרשישים, זממו וכוננו דעת ודצו בזאת חנוכה - ברוך חונן

עתה חוזר לדבר ממלכות יון. דניאל בנבואתו הזכיר שיהיה בהם ארבעה ראשים, והמשיל את מלכות יון לנמר שהוא עז ומחוצף, וכן בזמירות שבת 'וצפיר העזים הגריל עצומיו, וגם חזות ארבע עלו למרומיו', שראה דניאל את מלכות יון כארבעה ראשים, שאחר מיתת אלכסנדר נתחלקו לר' מלכויות כנ"ל. ובמדרש בפרשת שמני מבואר עוד שהיא כמו עקרב, ע"פ מש"כ בפרשת עקב 'נחש שרף עקרב וצמאון', אלו הם ר' מלכויות, והאריז"ל מפרט שם פרטי ר' אלו כנגד ר' מלכויות², ועקרב הוא רמז למלכות יון, מה עקרב הזה משרצת שישים ביצים בפעם אחת, כך חידשה יון את המושג של פרלמנט של שישים, לעומת אדום שהיה להם פרלמנט של מאה עשרים שרים, במלכות יון ישבו בכל ארבעת המלכים שלהם במועצת העם שישים, ולכן נרמית יון כעקרב שמשרצת שישים קצוצים.

ותלמי שהוא אחד מארבעתם, גזר על חכמי ישראל שיתרגמו התורה יונית. וזו גזרה כמו גזרת אנטיוכוס, כנודע שהחת"ס היה דורש בכל שנה ביום ח' טבת על חשכת העולם ע"י תרגום התורה יונית, וזה אחר מהבכיות בחצות הלילה על סודות התורה שנמסרו לחיצוניים.

סיגרה בכלא שבועים ישישים, הגם שזה לא היה נראה כמו בית הסוהר, שהיה שם שבועים כסאות של זהב, אבל למעשה לא נתן להם לצאת מחדרם שלא יתייעצו ביחד, כי ביקש לתפוס אותם אם לא שינו מהתרגום האמיתי, כמבואר באריכות בסליחות של עשרה בטבת שיתהפך לששון ושמחה, והקב"ה עשה נס גדול שכולם כיוונו לדבר אחד גם בעשרה דברים ששינו.

שבועים ישישים היינו שבועים זקנים, שגזרו עליהם לתרגם, להליץ היינו לתרגם, כמו בפרשת השבוע 'כי המליץ בינותם', והתוה"ק נקראו בחיבה 'גלילי זהב ממולאים בתרשישי'. זממו לגזור על ישראל, אך הקב"ה עשה נס וכל שבועים הזקנים כיוונו ברעתם איך לתרגם התורה, והיה זה שמחה ודיצה גדולה לבית ישראל, שראו שהקב"ה נמצא איתם. ומשמע מדברי רבי אלעזר הקליר שגם זה חלק משמחת ימי החנוכה שכל הזקנים כיוונו לדעת אחת. ועל זה מסיים ברוך אתה ה' חונן הדעת, שכל בקשתנו בתפילה זו שהקב"ה ישפיע חכמה בינה ודעת בתוה"ק, אתה חוננתנו למדע תורתך. והחת"ס כתב שתרגום התורה יונית מסלקת ממנה כל המוחין, 'הוצגה ערומה ככלי ריק', כי כל פנימיות התוה"ק מונח וגנוז רק בלשון הקדוש של התוה"ק. וכיון שעשה הקב"ה את הנס הזה, הרי זה שייך לברכת חונן הדעת.

הומשלה חשיכה גדולה, כי על כל שלפניה גדולה, ועל כי ישרים אתה גדולה, ערפה עלי רעות בגדולה, רק בענה שובבים שולחבה בזאת חנוכה - ברוך הרוצה

בברכת הרוצה בתשובה מדבר משני מהלכים במדרש כאחד. בברית בין הבתרים דרשו במדרש פ' לך לך 'והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו', פירוש אחר אימה זה בבבל, חשכה זה מדי, גדולה זה יון, כמו - הגריל עצומיו, נופלת עליו זה אדום. ויש שמחליפין במדרש, נופלת עליו זה בבל, כמ"ש בישעיה כ"א נפלה בבל, גדולה זה מדי, דכתיב אחר הדברים האלה גידל המלך אחשוורש את המן, חשכה זה יון שאמרה להם כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, אימה זה אדום. והרי שמלכות יון הומשלה או ל'גדולה' לדעה ראשונה במדרש, או ל'חשכה' לדעה שניה במדרש, ואלו ואלו דברי אלקים חיים. כשהקב"ה הראה לאע"ה את כל ר' מלכויות, באותה שעה הומשלה יון לחשכה ולגדולה.

מלכותו של אלכסנדר מוקדון היתה גדולה יותר משל נבוכדנצר, אף שנבוכדנצר היה מושל בכיפה היינו בכל העולם, במס' תמיד דף לב כתוב שאלכסנדר הגיע עד לעבר הרי החושך, ולמוצא ד' הנהרות, ומקומות שונים ומשונים, וזה שאומר על יון שגדלה על כל מה שלפניה.

אמנם אלכסנדר יש לו זכות שגידל את שמעון הצדיק, [כנ"ל והוא גרה יגר] זה הזכות גרם לנו רדיפות ברורות האחרים, מצד הרעות שעשו מלכות יון נמחק זכותם, ערפה עלי רעות בגדולה, כדכתיב 'גדולה נופלת עליו'. אמנם כשמלכות יון עינו את בני ישראל שהיו באותו זמן שובבים, שנהפכו למתיוונים ולא מסרו נפשם על קידוש ה'. ותחילת הישועה היתה באתערותא ולתתא בביתו של מתתיהו שצעקה והרימה קול זעקה שאי אפשר להמשיך כך, עי"ז דועכו כאש קוצים בימי החנוכה. -

ב רבי אלעזר הקליר מזכיר בפיוט זה כמה בחינות של ארבעה ארבעה. ארבעה נהרות. ארבעה

ברוך הרוצה בתשובה מצד בני ישראל שנתעוררו להנצל מגזרתם

ותעבור על גזירת מלך, עם זו להעסיא להבעים למוזלך, ותעלל בעיניו בת מלך, וכמגרום ענר ציון הלך, בוחן טוב וסלח מחטא בזאת חנוכה - ברוך חנוך.

מלכות יון עברה על גזרתו של הקב"ה שגזר על בני ישראל לשמור התורה"ק, ובקשו להלחיץ ולעסות את בני ישראל [בגמ' ר"ה נדרש על פסוק ועסותם רשעים, לשון הלחצה] ועינו אותם בגזרה נוראה תבעל לטפסר תחילה, ויענה, כל טובתן של רשעים רעה היא אצל הצדיקים, מלכות יון נתעללו לענות את הכלות לפני נישואיהן.

ובירושלמי כתובות מבואר שעשו סימן של ריחיים בחוץ, 'קול מגרום בעיר, משתה שם משתה שם', וזה שהזכיר לשון גריסה בריחיים, אז הלכו בני ציון לחתונה בהחבא מפני גזרת יון. והנה בגירסת מהרי"ל כתוב 'וכמגרום עיר', שזה ממש כלשון הירושלמי הנ"ל. ויש גורסים 'מגרום ענר' וצ"ע בפירושו. ונקראים בני ישראל בשם ציון, ככתוב בנבואת זכריה 'ועוררתי בנייך ציון על בנייך יון', הרי שהלוחמים ביון מכונים ציון.

בגמ' משמע שלדאבון לב היו שנים רבות שנתקיימה הגזרה של תיבעל לטפסר תחילה, עד כרי כך שביהודה היו מייחרים תחילה חתן וכלה בשעת אירוסין, ותיכף עשו ברכת שבע ברכות, כדי שתהא ראשונה לחתן ולא לטפסר. אמנם בכל אופן בגמ' כתובות האריכו ולדרוש להו דאונס שרי, ולמעשה שהיה מצב שנצרך סליחה על מעשיהם, בוחן טוב, הקב"ה שהוא מבין לב ישראל וסלח, יסלח על אותם השנים, ברוך אתה ה' חנוך המרבה לסלוח.

זממה בחוזק ובפרך, רדות גזע יוצאי ירך, ותעוית להולכי על דרך, לשוה לגלולים דרך, יה חש גואל לגואלי בנר חנוכה - ברוך גואל

זממו יוונים בגזרות קשות וחזקות, ובפרך, אף שלא היה עבודה קשה ממש, אבל עול מלכות אנטיוכוס היה בפה רך ובקושי. לדרוס ביוצאי ירך יעקב, וכמ"ש במדרש ששורו של עשו נגע בכף ירך יעקב, היינו בדרורו של שמד, ולכן באותו דור שבקשו רשעים לעשות דור של שמד, נקראים יוצאי ירך יעקב. ותעוית לעקם ולעקל את כל ההולכי בדרך הישר. - בהפטרות פ' בשלח 'הולכי על דרך שיחו', תלמידי חכמים נקראים הולכי על דרך.

מלכות יון היה להם כל מיני צורות מיתולוגיים משונים עם כל מיני אלים לוחמים זה בזה, ועשו מהם פסלים וציוו לשוח ולהשתחוות לאלו הגילולים והפסלים. משוגעים הללו צחקו על אמונת ישראל, והשתגעו במיתולוגיה מטורפת שלהם, וגרמו לבני ישראל להתכופף לצורת פסליהם בבית המרחץ שלא ברצונם.

עד שמיהר הקב"ה לגאול אותנו בנרות חנוכה. וכמ"ש בבני יששכר שבאותו הדור היה לבני ישראל זכויות מעטות מאד, וצירף הקב"ה את זכות נרות החנוכה שלנו בכל הדורות. וכמו שכתוב על זכות סיפור יציאת מצרים של כל הדורות שסייע לגאול את ישראל ממצרים. - ברוך אתה ה' גואל ישראל.

חקרה קשר לקשור, נאצות חרות בקרן שור, פיתלה אשורי מישור, משלוח יד בכישור, רופא חיתל כאב בזאת חנוכה - ברוך רופא

היוונים חקרו איך לקשור קשר כנגד הקב"ה, שהיו חוקרים את תנאי הרשע המתיוון מה כוחם של ישראל, ואמר להם, כל זמן שיש שבת חודש ומילה לא תוכל להם, ובב"ח כתוב שאמר להם, כל זמן שיש מנורה בבית המקדש לא תוכל להם. הם לא ידעו נקודות אלו אלא ע"י המתיוונים. ולשון קשר מורה על מרידה, נאצות חרות בקרן השור, ציוו לחקוק על קרן השור דברי נאצה שאין לכם חלק באלקי ישראל, ובמגילת תענית כתוב שבני ישראל מכרו שווריהם, עשו כן יוונים כדי שלא יהיה לבני ישראל בשר לאכול וחלב לשתות. פיתלה אשורי מישור, עיקמה את הפסיעות של ההולכים בדרך הישר.

וכתוב כאן חידוש שהיו גוזרים על בנות ישראל שלא יהיו ידיהן שולחות בכישור, לסרוג ולתפור בגדים טובים וצנועים לבני ישראל. אין לנו כל המדרשות על חנוכה. אבל בגמ' כתובות כתוב שהגדרה של עוברת על דת משה ויהודית היא כששולחת בכישור בחוץ בפני אנשים אחרים, כמבואר שם ברש"י ותוס' שזה גורם כל מיני עניינים היפך הצניעות, וכיון שגזרו יוונים לסלק רלתות בתי ישראל, נמצא שלא היו יכולות עוד לשלוח ידן בכישור בצניעות. שזה היה עיקר מלאכת בנות ישראל, כמ"ש בכתובות שאפילו הכניסה ששה עבדים, עושה בצמר שלא תשתעמם ולא תבא לידי חטא. ומלאכה זו מחוייבת להעשות בצנעא משום צניעות. וגזרו יוונים שלא יוכלו עוד לעשות כן. עד שריפא אותנו הקב"ה כאב רחום וביטל גזרתם. - ברוך אתה ה' רופא חולי עמו ישראל.

טמאה טהרת מזבה, ועכבה כל איש מלזבה, ותאלם פה מלשבה, ואל תיכן לה מטבח, בגשם עטר שנת זו בזאת

חנוכה - ותן טל ברוך מברך.

בגמ' סוטה כתוב ששפע הפרנסה נמשך מהמזבח, וכמ"ש 'באין ארוחות אב תמיד בטן בנים תחסר', כן אמר הקליר ביוה"כ, ולכן בברכת השנים נזכר שהיוונים טמאו טהרת המזבח ע"י דבר אחר, ועכבו כל איש מלהביא קרבן, וכמ"ש במדות 'שקצום מלכי יון', וחשבו שבאו זרים וחיללוהו שאין המזבח קדוש עוד, ופרקו אבני המזבח וגזזו אותם בית חשמונאי. על אותם המזבח הטמא, באה מרים בת בילגה והכתה בנעלה ואמרה לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל. וזה היה בשעה שנכנסו יוונים ושקצו המזבח.

ועי"ז מנעו ועכבו את בני ישראל מלשבח להקב"ה, וכמ"ש בגמ' ר"ה דף י"ח שגזרו מלכות יון שלא להזכיר שם שמים על פיהם. ולכן כשנצחום תיקנו להזכיר שמו ית' על כל שטר של חולין, וכתבו למלכות מתניהו כהן לא"ל עליון. וכן אומרים בפיוט מעוז צור, 'לך נאה לשבח, לעת תבין מטבח לצר המנבח, אז אגמור בשיר מזמור', אבל לפני הישועה, סגרו כל פה מלשבח. וכן קרבן תמיד נתבטל באותו זמן כמבואר במדרש. והקב"ה תיבן שחיטה וטבח ליוונים, ע"י יהודה המכבי שהרג רבבות מהם ביום אחד.

וכאן מתפלל על גשמי ברכה, גם שנה זו אנו מתפללים עליה, שיעטר הקב"ה את שנת תש"פ בגשמי ברכה. ברוך אתה ה' מברך השנים.

יעת מצב ציונים. ידידים מכרה לבני היונים, הניעה מארובות יונים, וכשר פיזורם שומע אל אביונים, יחד קבצם לאוי בזאת חנוכה - ברוך מקבץ

ציון הוא שם ישראל הלוחמים בקליפת יוון, אולי משום 'הציבי לך ציונים' כמ"ש רש"י בפרשת עקב שיניחו תפילין ויקיימו המצוות בגלות, כדי שבגאולה לא יהיו להם חרשות. יוונים קלקלו מצב ציונים. עיקם ועיוותו והסיר: מקום עמידת בני ישראל הנקראים ציון. וכן יש מצוות שמציינים את בני ישראל, מזוזות, פאות, מילה. ידידים מכרה לבני היונים. כמ"ש חז"ל שמי שלא רצה לשמוע לגזרותיהם, הולכיכום באניות ומכרום כעבדים ביון. והנה בני ישראל כשהם על מקומם איש תחת גפנו ותאנתו, הם נקראים כיונים אל ארובותיהם, וכמו שדרשו בגמ' [ב"ב ע"ד] על ירושלים, יכול יהיה צער לעלות על שלושים קומות של ירושלים, תלמוד לומר, כיונים על ארובותיהם, בקלות ושמה.

וגזרת יוון הניעו את בני ישראל מכל זה. כיון שבקשו לשמור שבת, וקדושה ומילה, עזבו את בתיהם בירושלים, והלכו למערות במדבר יהודה, עד היום הזה יש שם מאות מערות, שם יצאו בני ישראל לשמור שבת, שם היה מעשה דסנדל המסומר כמ"ש בגמ' שבת.

וכשר הקב"ה לשון אשורנו. כשראה הקב"ה את הפיזור של בני ישראל, הן פיזורן במערות והן פיזור הנפשות. אז שמע אל אביונים וקיבץ אותם שישבו כולם לבית המקדש שנאמר בו 'כי בחר ה' בציון אוה למושב לו', איזה לשון תאוה, לשמו ולזכרו תאות נפש. - ברוך מקבץ נדחי ישראל.

כפלה עלי דוב וארי, ותעשש באישון תארי, ותפרוץ יעד גדירי, עד כי הוציא משפטי לאורי, קמי לשפוט במשפט בזאת חנוכה - ברוך מלך

בחלומי של דניאל ראה את מלכות פרס ומדי שהם דומים לדוב, וכמ"ש בגמ' שהם אוכלים ושותים כדוב ומסורבלים בבשר כדוב, ובבל נמשל לארי, נבוכדנצר נמשל לאריה. אנטיוכוס היה גרוע משניהם. כי בבבל נאמר בנו בתים ונטעו כרמים, ועבדו את ה', מלבר הגזרה שהוכרחו להשתחוות לצלם בבקעת דורא, אך גזרת יון היה כפול ומשולש שגזרו על נשמותיהם. כמבואר בב"ח.

והחשיכה והאפילה, מלשון עששה עיני, עצמי עששו, אישון היינו בחשכת לילה, כמו באישון לילה ואפלה, וכמו שדרשו על יון שהיא 'חשכה גדולה'. והיא פרצה י"ג פרצות בבית המקדש שהוא בית מועד להקב"ה, כדכתיב 'אועד לכם שמה', ויש גורסים יער, כי ביהמ"ק נקרא יער הלבנון. ופרצותיהם עשו בסורג המבריל בין ישראל לעמים. עד שהקב"ה ריחם עלינו והוציא משפטינו לאור, והוציאנו מחשכה לאורה, וכל הקמים עלינו נשפטו בסוף מר, כאנטיוכוס שנפל מהפיל, וגופו הסריח מאד, עד שהחייילים לא רצו לגשת אליו מרוב סרוחון, ועדיין היה חי, וכך היה שוכב ואכלוהו התולעים בתאבון. ברוך אתה ה' מלך אוהב צדקה ומשפט.

ג כמ"ש רש"י בפרשת תרומה, ועשית סירותיו לדשנו, ויעיו ומזרקותיו. מגרפות שנוטלין בהן את הדשן. ובפרשת חקת עה"פ עיי העברים, שהוא לשון חורבה, דבר הטאוט במטאטא. והוא מלשון עים דפרשת תרומה. הרי שזה לשון הסרה. הוא לשון ייעת. שהסירו ציון דקדושה.

לעזית משוש כל הארצות, פרצה בו שלוש עשרה פרצות, משם עותה לנחרצות, לפני משוחי למערצות, להכניע שאונה בהבהב בזאת חנוכה - ברוך שובר

יוונים באו לקלקל ולעוות את ירושלים שהיא משוש כל הארץ, ולכן בנו תיאטרון ראשון בירושלים, קראו לזה קוליזאום מקום לספורט, ושם שיחקו משחקים ערומים כך טמאו את משוש כל הארצות. ופרצו י"ג פרצות. ומשם מירושלים רחו את היוונים לנחרצות, לחלוטין, מלשון כלה ונחרצה, כי לאחר מיתת אנטויוכוס, נתבטלה כליל מלכות יוון, כמה שנים העמידו את בנו למלך אך לא החזיק עוד זמן רב. כלה ונחרצה ע"י המעטים הקדושים שנמשחו בשמן המשחה, בכלי ברזל הנקרא מערצות, או בזכות בני ישראל המעריצים ומקדישים את ה'. וכך הכניעו את היוונים והפילו לגהינם הנקרא הב, בזאת חנוכה. - ברוך שובר אויבים ומכניע זדים.

מעט צג צפיר העיזים, חלו ילקים פנים מעיזים, ויציצו כל לעזים, להכחיד גזי עזים, יהבי השלכתי במבטחי בזאת חנוכה - ברוך משען

דניאל מכנה את מלכות יון 'צפיר העיזים', כתוב ביוסיפון שבשעה שבאו על ארץ יהודה היו נראים כמחנות של ארבה וילק. ועזי פנים כנמר הללו היו מאספים ומקבצים חילות מהרבה מדינות, כל זה כדי להכחיד ח"ו את בני ישראל שעברו את המים עזים בים סוף, ואנו שמנו בטחוננו על הקב"ה, והושיענו - ברוך משען ומבטח לצריקים.

נדמו כחיות נמר, גדיותי במענם לנמר, ויעורו פרחי אימר, משרתי כולו כבוד אומר, רעצום ותכנו נוף על מכונו וששו בזאת חנוכה - ברוך בונה - את צמח

נדמו בעזותם וחוצפתם כנמרים. הגה"ק מגלאנטא זי"ע מביא שזה היה למעלה מדרך הטבע שהכהנים ינצחו המלחמה, כי כהן הוא איש החסד, וכמ"ש בזה"ק שהזר שוחט ולא הכהן איש החסד. אך כנגד חוצפת היוונים הוצרכו הכהנים להתגבר בגבורה ללחום כנגדם.

גדיותי לנמר, בקשו לעשות טלאים של מתיוונים בתוך מחנה ארץ ישראל רח"ל, כדי לחבר קבוצות הרשעים ולבטל את היהודים המאמינים בה' ובתורתו. וכאן הוא מקור הראשון שיחוס בני חשמונאי היה מהמשמר השישי, ששמו 'אימר', פרחי מתתיהו שהיו ממשמר 'אימר' נתעוררו ללחום, ומקום מושבם היה ב'אבנית'. משרתי הקב"ה שכולו אומר כבוד, [תהלים כט] רעצו את היונים, תיקנו את בית המקדש שנקרא נוף, יפה נוף משוש כל הארץ, והעמידוהו על מכונו בששון ושמחה. ברוך אתה ה' בונה ירושלים.

על ברכת את צמח לא תיקן הקליר קרובץ לא בפורים ולא בהושענא רבה ולא בחמשה עשר בשבט, ולא בחנוכה, כי בירושלים חיברו שניהם בברכה אחת, כדי שישארו י"ח ברכות גם לאחר שהוסיפו ולמלשינים.

סריגי צפיר עמדו, ולארבעה רחבו ואמדו, ממאה ועשרים ושבעה שרים העמידו, וכחתף כולם הושמדו, חי כאזן סיח בזאת חנוכה - ברוך שומע

ארבעת יורשי מלך יון קמו, סריגי כמו שריגי, היינו ממשיכי מלך יוון הצפיר, שרכבו ועמדו על ד' מדינות כעשירים גדולים, וקבצו מקב"ז מדינות שרים ללחום על ישראל, עד שהקב"ה השמידם מהר ע"י יהודה המכבי ואחיו. הקב"ה שהוא חי לעד, שמע תפילתנו ושיחתנו, ברוך אתה ה' שומע תפילה

עצמו מאה ושמונים, מאטמים המונים כבאשמנים, עד כי גברה יד חשמונים, וערכו שי לנוצר אמונים, זבחי תודה הגישו בנר חנוכה - ברוך שאותך מודים

תוקפם של מלכות יון היה רק 180 שנה, בהם אטמו וסגרו את המון בני ישראל כמו במחשכים קשים מאד, כמ"ש בישעיה כנשף באשמנים כמתים, הקבר החשוך נקרא אשמנים. עד שגברו יד חשמונאים והביאו הכהנים שי ומתנה לבני ישראל העונים אמן, והקריבו קרבן תודה בכל יום מימי החנוכה להודות להשי"ת על הנס הגדול. - ברוך שאותך מודים.

פרעו למו נשי שטרות, כהוגן וכשורות, ועלצו שרים ושרות, כמועד יציאת כושרות, קוראים הלל ושיר בזאת חנוכה - וכניסי פלאך ברוך הטוב

שילמו ופרעו ליוונים כמו שמגיע להם. לפרוע שטר חובם. וכן תיקנו להודות ולשבח להשי"ת, להזכיר שמו בכל שטר שתובעים בו, כהוגן וכשורה להזכיר שמו ית'. או י"ל 'נשי שטרות', מלשון כי נשני, לשון שכחה, שהם בקשו להשכיח שמו ית' מבני ישראל, לכן תקנו לכתוב שם ה' בכל שטר ושטר. כמ"ש בגמ' ר"ה.

ועלצו ושמחו שרים ושרות, כמ"ש בקהלת 'עשיתי לי שרים ושרות', כי נשים חייבות במצוות חנוכה להודות ולהלל, שאף

יום שני פרשת מקץ | כ"ה כסליו תש"פ

הן היו באותו הנס. אף שהיא מצות עשה שהזמן גרמא ופטורות בהלל בפסח וסוכות, בחנוכה חייבות גם הנשים. ולמדו חיוב הלל בחנוכה בגמ' קל וחומר ממצרים, ומה מעברות לחירות אמרו שירה, ממות לחיים על אחת כמה וכמה, אף שלא גזרו על הגופים מ"מ בשעת השמר צריך למסור נפש, הרי שיצאו ממות לחיים. וקבעו לומר הלל בכל יום מימי חנוכה. ברוך אתה ה' הטוב שמך ולך נאה להודות.

ציווי חוקן לעם נברא, קבוע לדורות לאורה, ריצו והנכו מקום מה נורא, שתו שבעה קני מנורה, תמורם אערוך נר בשלום בזאת חנוכה - ברוך המברך.

כלל ישראל נאמר בהם לאחר הישועה הגדולה, שנעשו כמו שנבראו מחדש, 'ועם נברא תהלל י"ה', לשנה אחרת קבעום לדורות שיהיו לבני ישראל שמונה ימים מאירים, וריצו את המזבח מחדש, חינכו המקום שכתוב בו מה נורא המקום הזה. ולקחו ז' קנים תחת המנורה שנטמאה ונתחללה, בתחילה עשו קנים פשוטים של מתכות מחופה בבעץ, תמורם אערוך נר בכל בית. ובתחילה נר שבת שמביא שלום לבית, וכן כתוב בפוסקים שגם בימות החול, תחילה מדליקין הנרות הרגילים שיהיה שלום בבית. ואחריו מדליקין נרות חנוכה. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.